

Naročnina
Dnevna izdaja
za kraljevino Jugoslavijo
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 120 Din, za inozemstvo 140 Din

SLOVENE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stolp, peči vrsta
maloglasni po 150
in 2D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po 2D, 50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem g
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, nebrankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnništvo št. 2992

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 v Cerkveni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevu št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Tožba našega kmeta

Z zanimanjem smo brali na deželi »Slovenec« članke o naši vasi (št. 107), o naši rani (št. 115) in o naši tradiciji (št. 119). Vsi trije pisci imajo prav, popolnoma prav. Glejajo na vprašanje našega kmetijskega življa z moralne strani in resnica je, neutajljiva resnica, da v propadanju verskega, narodnega in kmetijskega etosa, kakor vi poudarjate, leži poglavitni vzrok smrtonosne bolezni naše vasi in našega kmetijskega elementa. Ne smemo pa pri tem pozabljati gospodarskih momentov, ki v ta proces sovplivajo. Gotovo jih tudi vi poznate in jim primerno važnost pripisujete; če sem se zdaj tudi jaz k vašim člankom oglasil, storim zato, ker sem slično kot drugi vaše misli razumel kot pobudo, da bi se sprožil o tej za slovenski narod vitalno važni zadevi koristen razgovor.

Članek torej, ki je v št. 115 potožil o naši rani, je problem s tiste strani, s katere ga je zagrabil, dobro zadel. Jaz ga hočem samo izpopolniti, navajajoč en, čisto ekonomičen moment, s katerega je v mnogih slučajih razumljivo, zakaj naš kmet več ne ljubi tako svoje zemlje in izgublja svoj stanovski etos.

Pred nedavnim sem govoril z nekim uradnikom, ki je v službi pri našem izseljeništvu in ga vprašal za podatke, kateri stan se z naše slovenske pokrajine ponajveč izseljuje. Odgovor: mladi kmetijski fantje in v splošnem le kmetijski element. Na vprašanje zakaj ravno kmetijski ljudje, odgovor: ker jim slabo gre in si morajo zato iskati kruha v tujini. Pred par dnevi pa so se oglasili pri meni kar trije kmetijski fantje iz ene družine, da žele iti v Nemčijo in da jim dam podatke, kam naj se obrnejo za potne listine. Ker so to dobri in pridni fantje, sem se vendar začudil, zakaj v tujino, posebno pa, ko so sinovi srednjega posestva. Na vprašanje, zakaj si žele v tujino, mi odgovore, da jih oče ne more oblačiti in je le en brat, ki mu oče lahko omogoči za silo eksistenco na dednem domu. Svetoval sem fantom, naj se vrnejo domov in sporoče očetu, naj se potruji do mene, da ga vprašam, kaj je na stvari, ki žene njegovo kri v tujino.

Mož srednje starosti, priden kmet, se oglasi že drugi dan pri meni in mi stvar takole pojasni: Imam srednjo kmetijo. Morem jo pustiti le enemu svojih sinov, vsi pa žele imeti svoj lastni dom. Zato smo sklenili, da gredo trije v tujino si prislužiti toliko, da bi si mogli po vrnitvi zgraditi ali kupiti lasten domek in zemlje, ker pri nas delavec danes toliko ne prisluži, se razume. Drugo je pa to, da se že dve leti zadolžujem na samih davkih, posestvo pa, čeprav je dobro obdelano, mi ne nese toliko, da bi mogel iz lastnega dohodka poravnati visoke davke. Kako naj potem oblačim še otroke, če nočem, da bi se zadolžil še bolj? Sodi, kakor hočeš, za kmeta so davki pri današnjem stanju previsoki in če se položaj ne izboljša, bomo morali vsi mali kmetje posestva prodati inmovitejšim, tako da bo čez nekaj časa na naši vasi samo bogataš in dninar, srednjih kmetov pa ne bo več.

Zdaj vidite, zakaj izgublja naš kmetič ljubezen za obdelovanje zemlje in zakaj se naš kmetični element izseljuje. — Če vpoštevamo še one kmetije, iz katerih posestnik celo leto nima kaj prodati, je razumljivo, če mladi rod ni več rad kmet. — Ako se torej hoče mlademu kmečkemu rodu vcepiti kmetijski ponos in ljubezen do lastnega stanu, je gotovo potrebno, da ga razbremenimo previsokih davščin in v državnem budžetu namenimo za dvig poljedelstva več ko navadno. Mnogo je danes kmetij, ki se prodajajo na javnih dražbah in velikokrat ne po krivdi kmeta samega; pridejo slabe letine ali katastrofe, ki se pa pri javnih dražbah le malokdaj zadosti vpoštevajo. Skoro v vseh državah sveta se danes nahaja slovenski kmet, ki doma absolutno ne more izhajati.

V vsaki državi, naj bo še tako industrijska, je stebel naroda in države, njena srčika, kmetijski element, ki se mora ohraniti. Zato pa mu mora biti zagotovljena eksistenca in napredek. Takrat bo kmet z veseljem obdeloval zemljo, ne bo mu prišlo na misel izseljevanje in bo s ponosom gospodar, ker ne bo imel strahu, da pride kedaj na boben. Opozarjam, da kakor berem po listih, največje industrijske države Evrope zadnja leta vsa svoje sile in sredstva obračajo na to, da kmetijski stan ohranijo, poljedelstvo požiye in dvignejo — celo Anglija, ki je kmetski celih 150 let popolnoma zanemarjala, zdaj obrača skrb in pažnjo nanj, ker je začela resno bolehati na slabih straneh hiperindustrializacije, na njenih socialno in moralno škodljivih posledicah. Poglejmo tudi ogromni trud, ki si ga prizadeva fašistična Italija v tem pogledu, da ne omeji drugih evropskih držav. Niti sam proti industrializaciji, toda ta ne sme iti tako daleč, da bi se ves kmetijski stan izproletariziral — jedro zdravega naroda in nositelj njegovih tradicij mora ostati nedotaknjen in se razvijati!

K-č.

(O stvari bomo pisali naprej. — Opomba urednika.)

Temeljna preorientacija francoske notranje politike

Pariz, 5. junija. Govor predsednika vlade v Dijonu se smatra od strani časopisa kot političen dogodek prve vrste in sicer v pogledu notranje politike. To se razvidi iz tega, ker ga desnica toplo pozdravlja, svobodomiselna levica pa s socialisti vred ogorčeno odklanja.

Desničarski listi naglašajo, da je Tardieu prvi francoski državnik po dolgem času, ki priznava, da principi leta 1789. niso noben fetiš in da sistem liberalnega individualizma, ki označuje versko, kulturno in gospodarsko usmeritev svobodomiselne Francije, ni tisti vzor popolnosti, kakor so ga dozdaj vsi francoski državniki opevali.

Zelo se tudi poudarja, da je g. Tardieu v svojem dijonskem govoru napovedal temeljno reformo državne uprave, ki naj državo postavi na drugačne podlage, nego so današnje in ki naj dvigne njeno avtoriteto.

Pišajo tudi, da je Tardieujev program še daljn ideal, ker da Francija na tako reformo še ni pripravljena. Princip avtoritete se je sto in petdeset let konsekvntno izpodbijalo, tako da Tardieujev zamisel države zahteva korenito izpremembo politične miselnosti v Franciji.

Dočim je desnica nad govorom predsednika vlade v Dijonu navdušena, pa je v levčarskem kartelu ogorčenje veliko. »Quotidien« ironizuje besede, s katerimi je Tardieu vabil radikale — naj gredo v vlado, »če ne skozi glavna vrata, pa skozi vrata za služinčade. Po trdnem prepričanju »Quotidien« radikali ne bodo capljali za vlado, ki da je »postala popolna ujetnica desničarskega bloka«.

Člani krščansko-socialne stranke morejo biti člani Heimwehra

Dalekosežna odločitev krščanskih socialistov

Dunaj, 5. junija. d. Vodstvo krščanske socialne stranke je pretekli teden delegiralo štiri odposlance, in sicer podkanclerja Vaugoina, deželne glavarja dr. Burescha, deželne glavarja dr. Enderja in bivšega ministra Thalerja, da ugotove odnos krščanske socialne stranke do Heimwehra. Po dolgotrajnih pogajanjih, katerih so se udeleževali tudi nekateri drugi odlični člani krščanske socialne stranke in vsi voditelji Heimwehra, je včeraj prišlo do načelnega sporazuma, glasom katerega udeležba pri Heimwehru ne izključuje pripadnosti h krščanski socialni stranki. Prav tako voditelji krščanskih socialcev ne oporekajo znani Korneuburški prisegi. Tozadevna resolucija se glasi:

Bojni cilj Heimwehra, kakor je bil obrazložen v razgovorih med voditelji Heimwehra in zastopniki krščansko-socialne stranke, je lahko tudi cilj krščansko-socialnega mandatarja. Kdor položi takšno prisego, ne more priti brezpogojno navzkriž z načeli krščansko-socialne stranke. Zanj ni obveznosti in zahtev stranke, ki bi ne bile združljive z izjavami heimwehrovskih voditeljev o bojnih ciljih te organizacije.

Krščansko-socialna stranka pričakuje, da se bodo javne izjave heimwehrovskih voditeljev krile s temi razgovori. Šele v primeru, če bi vodstvo Heimwehra zahtevalo od krščansko-socialnih mandatarjev ali strankinih članov stvari, ki bi bile v nasprotju z načeli krščansko-socialne stranke, ali če bi krščanski-socialni mandatarji zahtevali parlamentarno stališče, ki bi ga stranka iz političnih vzrokov ne mogla odobravati, bi moral mandatar ali član stranke odločiti, ali bo sledil vodstvu Heimwehra ali vodstvu stranke. Pričakovati pa je, da se bosta obe skupini pravočasno sporazumeli glede ravnanja v takem primeru.

Korneuburška prisega

ki je vzbudila toliko pozornosti, ima naslednje besedilo:

»Mi hočemo iz temelja prenoviti Avstrijo, mi hočemo ljudsko državo Heimwehra.

Od vsakega tovariša zahtevamo: neomajno vero v domovino, neumorno sodelovanje in strastno ljubezen do domovine. Mi hočemo poseči po moči v državi in v blagor vsega naroda na novo urediti državo in gospodarstvo.

Mi moramo pozabiti lastno korist in moramo vse zveze in zahteve strank brezpogojno podrediti našemu vojnemu cilju, ker hočemo služiti skupnosti vsega nemškega naroda.

Mi zametavamo zapadni demokratični parlamentarizem in strankarsko državo. Na njeno mesto hočemo postaviti samovlado stanov in močno državno vodstvo, ki ne bo sestavljeno iz strankarskih voditeljev, ampak iz vodilnih osebnosti velikih stanov in iz sposobnih ter preizkušenih mož našega ljudskega gibanja.

Mi se bojujemo proti razkroju našega naroda, ki ga vrši marksistični razredni boj in liberalno-kapitalistični gospodarski red. Mi hočemo na stanovski podlagi uresničiti samovlado gospodarstva.

»Republique« se smeji Tardieujevemu zamislu, da naj bi svobodomiselni radikali delali republikansko politiko v zvezi z gospodom Marinom, katoliškim liderjem in »zvestim sinom svetega očetga papeža«. Tardieujeva večina se naglo preobraža v antisocialističen in antisvobodomiselni blok.

V »Populaire« izjavlja vodja socialistov Léon Blum, da Tardieujev namen ni, da bi svoje vladno večino razširil, ampak da bi svoje nasprotnike v levici razcepil. On da hoče brezpogojno vladati brez radikalov, brez levice. Léon Blum označuje ta novi kurz francoske politike kot »neobonapartizem«. Socialisti bodo storili vse, da g. Tardieuja čimprej strmoglavijo.

Vendar ni treba, kakor se zdi, da bi si gosp. Tardieu delal zaradi tega prevelikih skrbi. Kajti »Ere Nouvelle«, ki stoji blizu g. Herriotu, se ne strinja s kritiko ostalih listov svobodomiselnega kartela, ampak konstatira, da Tardieu nadaljuje modro politiko Herriota in Painlevéja, katere se z znano svojo sijajno vztrajnostjo drži tudi Briand. Ta politika je edina pravilna za Francijo.

Vsekakor je Tardieujev govor za bodočnost Francije izrednega pomena, čeprav ni treba gledati v njem »izvestnih klic fašističnega nazora o državi«, kakor pišejo to italijanski listi. Tardieu se je v svojem govoru enostavno odpovedal gospodarskemu liberalizmu, ki je dozdaj bil neomajna dogma francoske politične življenja. Dejal je nadalje, da vplivi gospodarskih krogov in velekoncernov ter interesnih grup čedaljebolj ogrožajo avtoriteto države. Zahteval je ojačen demokratizem, oziroma demokratično avtoritarno državo, ki mora biti neodvisna od interesnih skupin — bo-

disi od menčestrskega liberalizma bodisi od marksizma — in zastopati samo interes skupnosti.

V tem smislu je sestavljen Tardieujev program za bodočnost. Predvsem se na tem vladnem programu opaja težnja, da se okrepi kmetijski stan. Vlada namerava dati za povzdigo kmetijstva kredit 17 milijonov frankov, ki se bo zlasti porabil za vinogradništvo, nahajajoče se v težki krizi. Socialno zavarovanje se izvede vpoštevajoč želje in zahteve kmetijskega stanu. Razen znatnega znižanja davčnih bremen, ki leže na kmetu, in jih je parlament že odobril, je zdaj projektirano tudi olajšanje davčne preobremenitve malega in srednjega meščan-obrtnika od strani mestnih občin.

To je značilno tudi v toliko, ker se popolnoma strinja z najnovejšim socialnim programom angleške labour-vlade, ki je sklenila v svrhu rešitve brezposelnostnega problema izdati velike vsote za razvoj domačega poljedelstva, dalje: razdeliti deželo v gotove rajone za odjemanje domačih poljedelskih produktov in uvesti prisilno mletje domačega žita, obenem pa zavarovati kmetске posle za starost. Sploh grejo v zadnjem času smernice agrarne politike Francije, Anglije, Nemčije in Italije nehoté vzporedno ne samo iz gospodarskih vzrokov ampak tudi iz težnje, da se ojači konservativni kmetijski element.

Politično bo Tardieujev načrt izzval na eni strani razredno bojno radikalizacijo socialistov, katero napoveduje Paul Faure v »Populaire«, nastopajoč za »enočno fronto proletariata proti fašizmu«, na drugi strani pa nagibanje zmernih svobodomiselnih radikalov k vladnemu bloku v smislu Tardieujevih smernic.

Novi kardinali

Rim, 5. jun. AA. »Osservatore Romano« priobčuje imena petih prelato, ki bodo povišani v kardinale na bližnji seji konsistorija 30. junija. Trije kardinali bodo vzeti iz kurije, dva pa od zunaj. Semkaj spada msgr. Sebastiano Leme da Silva, sedaj koadjutor v Rio de Janeiru. Med kandidati iz kurije so navedeni: sedanji tajnik kongregacije za propagando msgr. Marchetti Selvaggiani, nadalje tajnik kongregacije za koncile msgr. Giulio Serafini in msgr. Raffaello Carlo Rossi, akcesor konsistorijalne kongregacije. Peti kardinal bo škof Achilles Liénard, škof v Lillu v Franciji. Včeraj je bilo v vatikanskih krogih imenovano ime šestega kardinala, ki naj bi bil msgr. Federico Tedeschi, sedanji papežev nuncij v Madridu. »Osservatore Romano« ne navaja tega imena.

Zeppelin zopet v Evropi

Madrid, 5. junija. x. Ob 15.25 se je zrakoplov Zeppelin prvič pojavil nad Seviljo. Nato je odletel in se pojavil drugič ob 16.35, ko je letel nad mestom čisto nizko. Ob 16.58 so vrgli vrvi, nakar se je zrakoplov približal na 100 m stebur za zasedanje, vendar ne da bi se zasedal. Prisotna množica je živahno pozdravljala potnike, ki so izstopili. Infant don Alfonso je izjavil, da je bilo potovanje zelo lepo in da je izredno zadovoljen. Zrakoplov pa ni sprejel niti nove zaloge bencina, niti vode, niti živil, temveč prevel samo pošto in enega novega potnika. Ob 17.25 se je zrakoplov zopet dvignil, tako da je pristal v Sevilji samo za 25 minut.

Fochov spomenik v Londonu

London, 5. junija. AA. Waleski princ je v prisotnosti Fochove vdove in njenih dveh hčera, princa Arturja Conaughtskega in Conaughtskega vojvode, ministrov, politikov, diplomatov, vojaških dostojanstvenikov in velike množice odkril soho maršala Focha. Soha je postavljena v Grosvenor-Gardenu nasproti postaji Victoria. Waleski princ je v imenu britskega naroda poveljeval zaslugi pokojnega maršala Focha, ki je bil velik bojovnik Francije in največji vojaški strokovnjak svojega časa. Pokojnik je vodil zavezniške armade k zmagi, v uri zmagaje pa ni iskal drugega kakor trajnega miru.

Demanti

Beograd, 5. jun. AA. Pooblaščenim smo z mero-dajne strani, demantirati vest nekih inozemskih listov in »Slovenca« o baje nameravanem imenovanju g. generala Stevana Hadžića, ministra vojske in morarice, za kraljevega poslanika v Bukareštu.

Po katastrofi v Genovi

Genova, 5. junija. AA. Iz ruševin izseljeniške hiše so potegnili sedem človeških trupel. Rešilna dela nadaljujejo dan in noč. Redarstvo je prijelo ravnatelja zavoda in gradbenika, ki je hišo zgradil.

Dunajska vremenska napoved: Jasno in toplejše vreme.

Zagrebska vremenska napoved. Spremenljivo. Oblačno. Nagnjeno k zjasnitvi. Zmerno toplo.

Opozicija proti Stalinu narašča

(Od našega sotrudnika.)

Moskva, 1. jun.

Kar nečje potihni glasovi, da je položaj Stalina, vsemogočnega diktatorja sovjetske Rusije, močno omajen. Od nekdaj je Stalinova moč slonela na jako dobro organiziranem strankarskem aparatu. S tem pa, da je Stalin naenkrat spremenil svojo taktiko, da je odstopil od izvajanja agrarnega programa in potiskal zlati odgovornost za razne prestopke kolektivistične politike na krajevne organe, je pa mnogo škodoval strankarski disciplini. Vidno verni komunisti, ki je zvesto sledil navodilom centralnih uradov, je moral naenkrat poslušati, da je izdajalec, da je krivec in da ne drži enotne razredne linije. To je porušilo zaupanje uradništva in pokrajinskih organov v vrhovno komunistično vodstvo. Mnogo se glasovi: »Sli smo predalec. Ne vemo, kam nas povede naša pot, toda nazaj ne moremo.« Drugi zopet pravijo: »Pridobitve revolucije ne damo iz rok! Lahko nas odstavi, lahko obsodijo, toda novih odredb ne bomo izpolnjevali.«

Ena glavnih opor Stalinove avtoritete je bilo zaupanje v njegovo močno voljo in doslednost. Sedaj pa naenkrat opazujejo komunisti, da je Stalin izgubil živce. »Stalin se boji in dvomi nad pravilnostjo svoje poti, tako govore pristaši, odkar je izšel njegov članek v »Pravdi«. »Prestrašeni Stalin ima oporo samo še v stranki prestrašencev, zbadljivo komentira »Socialistični Glasnik« Stalinovo taktiko.

Največ je pa utrpel Stalinov ugled v očeh komunistične mladine. Treba je priznati, da je razumel Stalin v vsakem času najti pravo besedo za komunistično mladino. Toda značaj sedanjega komunističnega pomena je po vsem različen od stare komunistične garde. Ravno ta različenost med mladimi in starimi v komunistični stranki postaja za boljše voditelje vedno bolj usodna. Stari pristaši boljševidna so pač radi rabili ostre revolucionarne fraze, a so se vselej zavedali, da izvedba različnih načrtov in predlogov ni tako enostavna in lahka, kakor se to sila nepoučenim masam. Nasprotno pa od komunistov vzgojena mladina veruje s celo dušo v popolno komunistično dogmo in jo smatra kot nekaj čisto lahko izvedljivega. Komunistična mladina ni ne dvomi, da bo v nekaj letih mogoče rusko vas prestaviti v komunistično zajednico. Verujejo, kot nekaj samo po sebi razumljivega, da jim skoraj zapade ves svet kot zrelo jagolko. Ta radikalna mladina je Stalina doslej podpirala in pozdravljala njegove energične odredbe glede socializacije kmetijskega gospodarstva. Nenadna sprememba v politiki diktatorja pa jo je navedla s dvomi, in mnogi že kličejo po novem voditelju.

Padeč Stalina pa seveda ni tako lahek. Ne bo ga mogoče enostavno in brez posledice odstraniti kakor druge voditelje. On ni boječ človek kakor kak Sinovjev ali pa Trockij, ki je bolj literat kot človek dejanj. Boljševiki nimajo do sedaj še nikogar, ki bi Stalina enakovrednega nadomestil. Sovjetski Rusiji ravno tako manjka sposobnih državnikov, kakor ostali Evropi. Komunistični voditelji se starajo in bolehaajo, a za nje ni pravih naslednikov. V zaupnih krogih se imenuje kot Stalinov naslednik Karginovič, jako energičen in zvit mož. Toda v stranki je do sedaj še malo poznan. Drugi zopet menijo, da bi za Stalinovo nasledstvo mogel priti v poštev sedanjí vojni komisar Vorosilov. Za enkrat pa je verjetno, da bo Stalin položaj obveljal in da se bo kriza v vodstvu za nekaj časa še odložila. Značilno pa je, da kar ne ponehajo glasovi o njegovem padcu.

Trgovanje z dolarškimi papirji

Zagreb, 5. junija. z. Na zagrebški borzi se je pokazalo, da uvedba prometa z dolarškimi papirji ni najugodnejši način trgovanja. Radi tega je bila te dni konferenca zainteresiranih in se je soglasno sklenilo, da se papirji trgovine z dolarškimi papirji spremenijo v toliko, da se nominale dolarja preračunava v nominalne dinarjev na temelju tečaja s čekom Newyorka istega dne, ne pa prejšnjega, kakor je bilo to doslej. Zaračunavanje dospelih obresti se vrši na ta način, da se najprej izračunajo obresti v dolarjih. Dobljeni iznos se preračuna v dinarje po tečaju čeka Newyorka istega dne plus razlika med tekom in kablom, ki ga ugotovi borzni svet. Ako blaginjski dan pade na ultimo meseca, ki ima več ali manj od 30 dni, se mora zaračunavanje obresti vzeti mesec po 29 dni. Pri 7% investicijskem posojilu pri kuponih, ki dosepejo 15. marca in 15. septembra se vzame za računanje obresti druga polovica marca in septembra po 16 dni. Te odredbe so včeraj stopile v veljavo.

Izpred sodišča

Belgrad, 5. junija. m. Pred belgradskim sodiščem je bil danes obsojen uradni OUZD, Slove nek Vinko Vlahovič na 5 mesecev, ker je, kakor smo poročali, nehoti z revolverjem ustrelil svojo kolegično uradnico Marijo Božanič. V razpravi se je dokazalo, da se je to v resnici zgodilo nehoti. Zato je bil obsojen samo radi nepredvidnega ravnanja z orožjem. Na razpravi je oče pokojnice izjavil, da ne toži obtožence, pač pa prosi, da bi ga drževal, ker ga je pokojnica podpirala.

Neurje nad Sarajevom

Sarajevo, 5. junija. n. Snoči je bilo tu strašno neurje. Nad mestom se je utrgal oblak in prizadel ogromno škodo. Strela je udarila v več objektov. Na več krajih so izbruhnili radi tega požari. Dosedaj je znano, da je strela ubila več ljudi. Škoda je ogromna.

Danes ob šestih zvečer otvoritev razstave francoske moderne umetnosti v veliki galerijski dvorani v Narodnem domu.

Schober hoče izvesti notranjo razorožitev

Dunaj, 5. jun. x. Danes se je začela v pravosodnem odboru debata o načrtu zakona za notranjo razorožitev, v kateri je izjavil zvezni kancelar doktor Schober, da tega zakonskega načrta ni predložil parlamentu zato, ker ga je zahtevalo inozemstvo, temveč zato, ker je pri svojih razgovorih v Haagu, Londonu in Parizu prišel do prepričanja, da bi notranja razorožitev bistveno olajšala avstrijsko zunanje posojilo. On pa je že v Haagu odklonil vsako zvezo s tem in označil razorožitev v Avstriji kot notranjo zadevo Avstrije in kot izključno stvar avstrijske vlade. Dr. Schober je prosil, da se zakonski predlog po možnosti sprejme še ta teden.

Neki Heimwehrovski list trdi, da bo od 78 krščansko socialnih poslancev brez dvoma vsaj 60 poslancev sprejelo korneuburško prisego, ostanek pa da se bo moral pridključiti v prav kratkem času, da ne bo pritisnjen ob steno. Tudi v Velenemci se vršijo pogajanja, da bodo dovolili prisego. Njih bojni cilj je stanovska država, kar je samo druga beseda za fašizem. Te trditve gredo predaleč, spo-

razumevanje v krščansko socialni stranki se je vršilo le zelo počasi in šele potem ko je dr. Steidle podal formalno izjavo, da hoče Heimwehr svoje cilje glede stanovske države zasledovati samo po legalnem potu, ne pa s silo. Korneuburška prisega se je sprejela samo zelo pogojno. Pri tem je bilo kakor poročila neki krščansko socialni list od 98 poslancev navzočih samo 26. »Linzer Tagespost«, ki je organ zgornjeavstrijskih Heimwehrovec, ostro napada dr. Steidleja, češ, da bi se ne smeli buditi, če bi dr. Schober odstopil, ker mu je tak način boja zopern. Udarila sila Heimwehra se obrača sedaj proti antimarksistom in ni več proti marksistom. Navedeni list tudi doznava iz krogov gornjeavstrijskih Heimwehrovec, da mnoge gornjeavstrijske heimwehrovske organizacije odklanjajo prisego dr. Steidleju in da so pripravljene prisesti zvestobo samo gornjeavstrijskemu voditelju Heimwehra, knezu Starhembergu. Govori se, da se razkroj v Gornji Avstriji širi, iz česar je jasno razumljivo, da velik del Heimwehra ne odobrava sedanjega vodstva.

Vsi Indci edini v zahtevi po dominijonu

London, 5. junija. x. »Daily Herald« poroča iz Bombaya, da se zmerni voditelji indijskih strank v razgovorih glede priprave za indijsko konferenco informirali indijskega podkralja, da je brezposelnost sklicati tako konferenco, ko je sedanjí položaj tako resen. Ne samo indijski kongres, temveč tudi liberalci bi odklonili udeležbo na taki konferenci, če vlada ne bi prej dala zagotovila, da predloži na konferenci načrt za popolno samoupravo z

varnostnimi klavzulami za prihodnji čas.

Bombay, 5. junija. AA. Ko je 25 mladeničev, ki so sodelovali pri napadu na solno skladišče, po prestani enodnevní kazni zapustilo zapore, so izjavili sodnikom, da bodo ponovno napadli skladišče soli, ker žele biti ponovno in še huje kaznovani.

115 mladih ljudi pa je bilo obsojenih na 3 mesece prisilnega dela.

Banovina bo skušala pomagati brezposelnim rudarjem

V sredo dne 4. t. m. ob 11 se je vršila pri kraljevski banki upravi ožja anketa, ki se je bavila s položajem v naših rudnikih in s pretečo brezposelnostjo. Anketo je vodil podban g. dr. Oton Pirkmajer. Na anketo so bili pozvani zastopniki interesiranih uradov in socialno-političnih ustanov. Rudarsko glavarstvo je zastopal rudarski glavar g. Vinko Sitar, oddelek banke uprave za socialno politiko in narodno zdravje načelnik g. dr. Fr. Dolšak in banki tajnik g. dr. Ivan Karlin. Delavsko zbornico tajnik Filip Uratnik in delegat zbornice Jurij Arh. Okrožni urad za zavarovanje delavcev ravnatelj g. dr. Joža Bohinjec, Borzo dela šef borze dela g. Franc Žurček.

Po izbrnem posvetu o težkem položaju v revirjih se je anketa pridružila pobudi g. podbana, da se ustanovi za dravsko banovino poseben Podporni fond za brezposelne z nalogo, zbirati iz proračunov javnih in samoupravnih korporacij in tudi iz naklonil interesiranih krogov industrije in dru-

gih podpornikov sredstva, ki bodo namenjena za omiljenje sedanje in bližnje kriz v bodočnosti. Priprave za ustanovitev te institucije bodo kar moči pospešene, tako da bi bil mogel podporni fond po možnosti že v sedanjí krizi deliti podpore v naših rudnikih. Vzporedno s tem se bo delalo z vsem podarkom, da se uvede za rudarje zakonito zbiranje prispevkov za primer brezposelnosti bodisi v zvezi z javno borzo dela ali pa v zvezi s posebnimi rudarskimi socialnimi zavodi, ki naj se prilagode posebnim potrebam rudarskega zakona. Banovinski podporni fond za brezposelne bo razširil svoj delokrog tudi na druge podobne primere obratnih kriz in z njimi zvezanih pojavov brezposelnosti.

Banska uprava bo sestavila v najkrajšem času osnutek pravil za fond in bo poslala pravila v vabilom na sodelovanje vsem gospodarskim in socialno-političnim korporacijam, na katerih sodelovanje more pri tej akciji računati. AA

Občni zbor Zadružne zveze z Zagrebu

Lep napredek hrvatskega zadružništva

Zagreb, 5. jun. z. Danes se je vršil deveti redni občni zbor Zadružne zveze v Zagrebu. Ob osmih je bila služba božja. Ob desetih se je otvoril občni zbor, ki se ga je udeležilo 50 delegatov. Otvoril ga je dr. Kamilo Siringer. Z obnovega zbora je bil poslan brzojav Nj. Vel. kralju, ministrskemu predsedniku in kmetijski ministru. Predsednik se je spominjal smrti pok. Mate Laginje in Franja Magdalenica, zadružnega delavca iz Medjimurja. Iz blaginjskega in tajniškega poročila je razvidno, da je bilo delovanje v l. 1929 zelo uspešno. Ustanovljenih je bilo 26 novih združ, ena pa je izstopila. Na koncu leta je bilo v Zvezi 100 združ, od katerih je bilo 64 kreditnih. Vse hrvatske za-

druge so imele na koncu leta 1929 nad 125 milijonov vlog. Dalje poročilo podrobno govori o samopomoči in mlekarški zadruzi. Končno se ugotavlja, da znaša dobiček zadruge 1.331.548 Din in sicer od obresti in provizij. Stroški so iznashali obnem z davki in obrestimi 1.025.639 Din.

Za organizacijo zadružništva se je mnogo storilo s tečaji in predavanji. Zveza je pričela izdajati lastno glasilo »Zadružna zaveš«. Ravnateljstvo in nadzorstveni svet sta dobila absolutorij. Končno se je govorilo o potrebi izobrazbe in o obrestni meri, nakar so sledili referati o prosvetnem delu zadružništva, o vzgoji zadružnega naraščaja in o nadaljnjem delovnem programu.

Govori zagovornikov dr. Mačka

Belgrad, 5. junija. m. Danes so pričeli govoriti zagovorniki dr. Mačka. Prvi je govoril bivši poslanec Radičeve stranke dr. Bariša Smoljan, ki je med drugim izjavil:

Državni tožitelj toži 24 obtožencev po zakonu o zaštiti države. Svojo obtožbo bazira v tem slučaju na zakon, ki je v glavnem napravljen proti komunistom, kar pa po mojem mnenju to pot ni bilo na mestu. Državni tožitelj navaja, da bi podkrepil obtožnico po zakonu o zaštiti države, obstoj teroriistične organizacije. O tem so že ostali zagovorniki obširno govorili, zato se dr. Smoljan omejuje samo na ugotovitve, da ta organizacija ni obstojala. Karakteristika te obtožbe je ta, da temelji na izpovedih in medsebojnih obtožbah obtožencev. Obtoženci so se tukaj pojavili kot priče. Znano je, da obtožencem po zakonu ni treba govoriti resnice, celo to, da jim sploh ni treba izpovedovati. Obtožba je nadalje temeljena na pismih, ki so jih v zaporu našli pri posameznikih. Ni pa ugotovljeno, kdo je ta pisma pisal. Najbolj značilno pismo, ki je podpisano za M in za katerega trdi državni tožitelj, da ga je diktriral dr. Maček, pisal pa Mocnaji.

Državni odvetnik nadalje toži dr. Mačka, da je Jelašiču dal 6000 Din, Begiču pa enkrat 5000, drugič 4000 Din. Begič trdi, da je od dr. Mačka dobil ta denar, vendar pa se njegovemu pričevanju ne sme verjeti.

Dalje je dr. Maček obtožen radi pisanja »Domac«, za kar pa po zakonu on kot izdajatelj lista ne bi smel odgovarjati. Iz vsega tega sledi, da je dr. Maček nedolžen. Dr. Smoljan predlaga, da so-

dišče dr. Mačka oprosti.

Drugi je govoril bivši poslanec Pribečevićev samostojne demokratske stranke dr. Kostić, ki je zelo obširno govoril o zadevah, ki niso povsem v zvezi z obtožnico. V kolikor je govoril v zvezi z obtožnico, je dokazoval, da je dr. Maček nedolžen in da se Begiču ne sme verjeti, zato je tudi on čvrsto prepričan, da bo dr. Maček oprostjen.

Tretji je govoril bivši poslanec Davidovičev demokratske stranke Slavko Dukanac. Navaja, da je iskrenim patriotom bilo težko, ko je prišla iz Zagreba prva vest o aretaciji dr. Mačka in tovarišev. Misli sem, da bomo pred sodiščem videli strašne teroriste. Priznam, da te slike na razpravi nisem dobil. Vidim starejše in mlajše ljudi, ki so po mojem mnenju nesposobni, da bi storili kak atentat. Dolžnost je, da gledamo, da se izvrši pravica. Dolžnost je, da vsi težimo za enakostjo in enakopravnostjo. V Jugoslaviji pravi ljudstvo, da pravica drži mesto in deželo. Državni tožitelj je tožil dr. Mačka terorističnih dejanj. Vprašam Vas, ali je dr. Maček sposoben, da bi kaj takega storil? On je bil vedno politična osebnost, poslanec in končno predsednik stranke. V narodni skupščini je marljivo sodeloval v zakonodajnem odseku. Zato je zagovornik prepričan, da dr. Maček z ozirom na svojo dosedanjí kvalifikacijo ni sposoben za dejanje, kakor ga obtožuje državni tožitelj. Zagovornik apelira na sodnike, da naj bodo v svoji razsodbi pravični.

Jutri bo govoril dr. Trumbić.

Madžarska uvede tajno volivno pravico

Budimpešta, 5. jun. x. Na današnji seji poslanske zbornice je izjavil ministrski predsednik grof Bethlen, da obsega program vladne stranke tudi uvedbo tajne volivne pravice, in da bo vlada v oni meri, kakor bo odgovarjalo interesom naroda, poskušala postopno uvesti tajno volivno pravico. Če ga bodo v Londonu za to vprašali, jim bo odgovoril v tem smislu. Na očitke socialnih demokratov, da se vlada še vedno politično maščuje, je odgovoril Bethlen, da se radi revolucionarnih dejanj nahaja sedaj v ječah samo še 11 oseb, dočim jih je bilo 20 tisoč amnestiranih in jih je samo 315 zbežalo v inozemstvo, med njimi Bela Kun in njegovi tovariši, ki jih še zasledujejo kazenska sodišča. Kar se tiče vprašanja narodnosti, se ne more

ničesar očitati državljanom nemadžarskih narodnosti, posebno ne Nemcem. Vlada ne sme trpeti nobenega takega stremljenja, ki bi motilo staro duševno harmonijo med madžarstvom in nemštvom. Kar se tiče pritožb madžarskih manjšin v ločenih pokrajinah, bo govoril v Londonu pred poklicnimi faktori in jim o tem dal objektivna pojasnila.

Nemiri v Indokini

Pariz, 5. junija. x. Poroča se o zopetni demonstraciji domačinov v mestu Vinh Long v Indokini. Zopet se je zbralo 500 neoboroženih kmetov, ki hočejo zasesti mest Vinh. Francoski upravitelj province jim je zastavil pot z vso svojo policijsko silo, ki je aretirala 300 demonstrantov, dočim so ostali zbežali. Kazensko sodišče v Vinhju je takoj uvedlo proti njim postopek in jih obsodilo na kazen 3 do 5 let ječe.

Zakon o bivših oblasnih cestah

Belgrad, 5. jun. AA. Nj. Vel. kralj je na predlog ministra za gradbe in po zaslišanju predsednika ministrskega sveta predpisal in objavil zakon o izprembah in dopolnitvah zakona o samoupravnih cestah.

Po tem zakonu se spremenijo bivše »oblasne« ceste, odgovarjajoče novemu upravnemu stanju, v banovinske.

Po nekaterih izprembah in dopolnitvah, tičočih se takozvanega kuluka (da so n. pr. vojni invalidi, ki žive izključno od invalidnine, potem redovniki in kulturne ter dobrodelne ustanove kuluka, oziroma tozadevnih datujev oproščene), so važne naslednje nove določbe:

Načelnike in člane sreskih cestnih odborov postavlja in razrešuje ban na predlog sreskih načelnikov. Načelnik sreskega cestnega odbora je praviloma predsednik občine, kjer je sedež sreskega načelnika. Blaginjak te občine je blaginjak sreskega cestnega odbora. Za namestnika načelnika sreskega cestnega odbora je postavi v prvi vrsti osebo, ki se spozna v gradnji in vzdrževanju cest.

Člani sreskih cestnih odborov opravljajo praviloma svoje delo brezplačno. Odbornikom, katerih stanovanja so oddaljena nad 4 km od sedeža cestnega odbora in ki pristvujejo celodnevni seji tega odbora, se sme izplačati najnujnejša dnevница, katere višino določi ban. Ban takisto določa nagrado blaginjniku cestnega odbora, njegova nagrada pa ne sme presegati 100 Din mesečno. Načelniki sreskih cestnih odborov prejemajo za svoje delo nagrado v višini 15 do 30 Din, člani cestnih odborov pa nagrado 5 do 10 Din letno za vsak km banovinske ceste, ki ga vzdržujejo. Višino te nagrade določi ban.

Noben član sreskega cestnega odbora ne sme v svojem srezu prevzeti cestno-gradbenega dela ali dobav za cestne gradnje v srezu in to dotlej, dokler traja njegovo službovanje. V nujnihi slučajih sme ban odrediti drugače. Cim je izvršeno imenovanje novega cestnega odbora ali odrejena njegova razrešitev, mora odstopivši načelnik izročiti svojemu nasledniku vse spise itd. najdlje v roku 8 dni. Ti sreski cestni odbori morajo biti imenovani po tem zakonu najdlje do konca tega meseca.

Grški gospodarstveniki v Zagrebu

Zagreb, 5. jun. z. Danes dopoldne so člani delegacije grških gospodarskih krogov in tiska nadalejevali z ogledovanjem Zagreba. Obiskali so posamezne tovarne. Zjutraj so bili na borzi. V posvetovalnici jih je pozdravil podpredsednik borze Aleksander. Njemu se je zahvalil Kralis, predsednik sojunske borze. Grški časnikarji so obiskali »Novinarski dom«. Gostje so obiskali tudi zagrebške pivovarno.

V vodnjaku se zadušil

Zagreb, 5. jun. p. V Gračanah se je včeraj pripetila težka nesreča. Na dvorišču kmeta Mate Haramije so kopali vodnjak. Ko so prikopali do globine 22 m, se je delavec radi plinov zadušil. Ugotovilo se je, da so v vodnjaku taki plini, ki bi lahko eksplodirali. Da ne bi prišlo do večje nesreče, je orožništvo odredilo, da se vodnjak zasuje. Zadušenega delavca Stjepana Kobelščaka, so z veliko težavo izveleli iz jame. Higijenski zavod v Zagrebu je ugotovil, da je plin, ki se nahaja v jami, metan

Slava 16. topniškega polka

Današnje slave 16. artiljerijskega polka, ki je bila na dvorišču vojašnice Kralja Aleksandra I. na Dunajski cesti, se je udeležil v imenu kraljevske banke uprave načelnik upravnega oddelka dr. Leon Stare. Načelnik dr. Stare je zastopal obojelega bana g. inž. Serneca in uradno po poslih zadružnega podbana g. dr. Pirkmajerja. Po nagovoru polkovnika Radovana P. Jovanovića se je za pozdrav v imenu gostov zahvalil načelnik dr. Leon Stare.

Sokolski zlet

Belgrad, 5. junija. AA. V sporazumu z zletnim odborom od belgrajskega radio-postaja za časa vse-sokolskih prireditve oddajala poročila o poteku teh prireditve. Prvi prenosi bodo 7. in 8. junija o nastopih srednješolske omladine v soboto 7. junija bo belgrajske radio-postaja od 10 do 11 pol razglasila rezultate sokolskih tekem, v nedeljo 8. t. m. dopoldne pa bo oddajala poročila o povorki sokolskih omladincev po belgrajskih ulicah.

Zmaga komunistov na Kitajskem

London, 5. jun. x. Po poročilih iz Sanghaja so čete kitajske narodne vlade utrpeli velik poraz v provinci Unan. Bile so popolnoma premagane po komunistih. Mesto Cangša je zelo oboroženo ter so ga Evropejci izpraznili.

Preosnova angleške vlade

London, 5. junija. AA. Predsednik angleške vlade Macdonald je pozval bivšega ministra za rudarstvo v prvi laburistični vladi Vernona Hartshorna, naj stoji v vlado in postane čuvár kraljevega privatnega početa mesto odstopivšega ministra Thomasa. Hartshorn bo postal desna roka Macdonalda pri reševanju brezposelnosti.

Angleška Modra knjiga

London, 5. junija. z. Danes je britanska vlad objavila modro knjigo, v kateri so tiskani vsi dokumenti, ki se nanašajo na znani spor med angleško vlado in Vatikanom radi Malte. Ta knjiga obsega 35 strani. Potrjujejo se informacije, da je britanska vlada dala Stricklandu pooblastilo, da na Malti proglasi obsešno stanje.

Kürten abnormalen

Düsseldorf, 5. junija. x. Düsseldorfskega me rila Kürtena bodo preiskali psihiatri, da doženejo, ali je Kürten sploh normalen in kako je prav za prav oceniti njegova priznanja. Nedvomno je dokazano, da je Kürten izvršil nekatere seksualne umore. Zdi se pa, da je čela vrsta drugih priznanj posledica boleštnega duševnega stanja Kürtenovega, po katerem priznava zločina samo zato, da bi veljal za največjega morilca vseh časov. Najprej je priznava samo umore, potem pa tudi roparske napade ter je končno trdil, da je v zadnjih letih začetil v okolici Düsseldorfa 20 požarov.